

Ministerstwo Zdrowia

Departament
Zdrowia Publicznego

ZPŚ.055.34.2022
Warszawa, 16 grudnia 2022

Pan

[Redacted]

Zawiadomienie o sposobie załatwienia petycji

Na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy z 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz.U. z 2018 r. poz. 870), Minister Zdrowia zawiadamia o załatwieniu w sposób negatywny petycji w przedmiocie „wprowadzenia zakazu stosowania rakotwórczego glifosatu na terytorium województwa Warmińsko-Mazurskiego.”

Uzasadnienie

Zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami (ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin, Dz.U. z 2020 r. poz. 2097, z późn. zm.) krajowym urzędem odpowiedzialnym za rejestrację środków ochrony roślin, a także koordynującym działania związane z prowadzonymi przez Polskę procesami oceny substancji czynnych w związku z ich zatwierdzeniem (bądź odnowieniem zatwierdzenia) jest Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Szczegółowe informacje odnośnie przepisów dotyczących ochrony roślin znajdzie Pan na stornie: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/przepisy-dotyczace-ochrony-roslin>.

Jednocześnie Departament uprzejmie wyjaśnia, iż Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzą urzędową kontrolę żywności pochodzenia roślinnego produkowanej i wprowadzanej do obrotu oraz żywności pochodzenia zwierzęcego wprowadzonej do obrotu.

W przypadku pozostałości pestycydów w żywności organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzą urzędową kontrolę żywności na zgodność z wyznaczonymi najwyższymi dopuszczalnymi poziomami pozostałości (NDP). Kontrole te umożliwiają ocenę stosowania przepisów prawa europejskiego w zakresie przestrzegania NDP dla tych związków w żywności zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 396/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 lutego 2005 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w żywności i paszy pochodzenia roślinnego i zwierzęcego oraz na ich powierzchni. Urzędowa kontrola i monitoring żywności prowadzone są przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgodnie z corocznym „Planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej”.

Należy podkreślić, że w przypadku wykrycia przekroczeń wartości NDP dla glifosatu, czy też innych pozostałości pestycydów w żywności w obrocie podejmowane są działania administracyjne przewidziane przepisami prawa. Jeśli produkt znajduje się w obrocie to jest wycofywany. W przypadku produktów krajowych, gdy zidentyfikowany zostanie producent krajowy informacje o przekroczeniach są przekazywane do właściwych organów Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN), celem podjęcia działań na poziomie gospodarstwa rolnego. PIORiN jak już wspomniano nadzoruje bowiem stosowanie środków ochrony roślin na etapie produkcji rolnej.

Należy podkreślić, że w Unii Europejskiej funkcjonują ściśle określone ramy prawne i procedury, które określają zasady zatwierdzania substancji czynnych, ustalania lub zmiany wartości najwyższych dopuszczalnych poziomów (NDP) pozostałości pestycydów i kontroli pozostałości pestycydów w żywności. Zasadę ustanawiania NDP na najniższym z możliwych poziomie stosuje się w każdym przypadku. Należy podkreślić że wszystkie wartości NDP, muszą być bezpieczne dla konsumenta w świetle aktualnej wiedzy. Zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 396/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady maksymalne poziomy pozostałości (NDP) to najwyższe poziomy pozostałości pestycydów, które są prawnie dopuszczane w żywności lub paszy dla zwierząt lub na ich powierzchni, w oparciu o dobrą praktykę rolniczą (GAP) i możliwie najniższe narażenie, nie stanowiące zagrożenia dla zdrowia wszystkich grup konsumentów. Wartości NDP są ustalane po ocenie właściwości substancji czynnej i zamierzonego zastosowania pestycydu. Te zasady

dotyczą również żywności importowanej, określanej jako „tolerancja importowa”, aby sprostać potrzebom handlu międzynarodowego. Przed ustanowieniem wartości NDP dla danego pestycydu lub zmianą ustanowionej wartości NDP - EFSA określa substancje jakie występują w tzw. pozostałościach w roślinach po zastosowaniu substancji czynnej zgodnym z etykietą – instrukcją stosowania oraz oznacza ich poziomy. Następnie wykonuje się ocenę narażenia konsumenta wynikającego z pobrania tych pozostałości wraz z żywnością.

Istnienie najmniejszych (ale uzasadnionych i udowodnionych) przesłanek wskazujących na potencjalną możliwość szkodliwego oddziaływania substancji czynnych (w tym glifosatu), a nawet brak dowodów, że substancja czynna bądź jej metabolity nie wykazują działania np. genotoksycznego, dyskwalifikuje możliwość stosowania takiej substancji jako składnika środków ochrony roślin. Należy podkreślić, że proces wspólnotowej oceny glifosatu, ze względu na kontrowersje związane z tą substancją, był prowadzony w sposób szczególnie wnikliwy i transparentny o czym świadczy m.in. opublikowanie przez EFSA danych surowych wykorzystanych w ocenie tej substancji.

Odnosząc się do informacji o „rakotwórczym działaniu” glifosatu należy podkreślić, że EFSA, po dogłębnej analizie wyników wielu badań toksykologicznych stwierdził, że nie ma dowodów wskazujących na kancerogenne działanie glifosatu dla ludzi. Jak wspomniano powyżej, dla pełnej transparentności ujawniono wszystkie dane dotyczące badań genotoksyczności i kancerogenności wykorzystane w procesie oceny tej substancji oraz korespondencję pomiędzy IARC i EFSA. Również eksperci FAO i WHO (JMPPR - Joint Meeting on Pesticide Residues) w maju 2016 r. sformułowali stanowisko stwierdzające, że jest „...mało prawdopodobne, aby glifosat działał genotoksycznie przy aktualnym narażeniu za pośrednictwem diety”. Ocena Europejskiej Agencji Chemikaliów (ECHA) opublikowana w 2017 r. również potwierdziła, że glifosat nie ma potencjału kancerogennego.

Wykaz najważniejszych dokumentów związanych z oceną substancji czynnej glifosatu, a także oceną wartości najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości glifosatu w żywności są zawarte w poniższych opiniach naukowych EFSA:

- Conclusion on the peer review of the pesticide risk assessment of the active substance glyphosate, EFSA Journal 2015;13(11):4302,

<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2015.4302>

- Request for the evaluation of the toxicological assessment of the co-formulant POE- tallowamine, EFSA Journal 2015;13(11):4303, <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/4303>
- Glyphosate: background documents published, <http://www.efsa.europa.eu/en/news/glyphosate-background-documents-published>
- Glyphosate: EFSA responds to critics, <http://www.efsa.europa.eu/en/press/news/160113>
- Glyphosate: EFSA to share raw data, <https://www.efsa.europa.eu/en/press/news/160929-0>
- Glyphosate: EFSA shares raw data from risk assessment, <https://www.efsa.europa.eu/en/press/news/161209>
- Peer review of the pesticide risk assessment of the potential endocrine disrupting properties of glyphosate, EFSA Journal 2017;15(9):4979, <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/4979>
- Glyphosate: safety of residue levels reviewed, <http://www.efsa.europa.eu/en/press/news/180517>
- Review of the existing maximum residue levels for glyphosate according to Article 12 of Regulation (EC) No 396/2005 - revised version to take into account omitted data, EFSA Journal 2019;17(10):5862, <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/5862>

W procesie oceny glifosatu na poziomie wspólnotowym stwierdzono, że substancją odpowiedzialną za toksyczne oddziaływanie środków ochrony roślin zawierających glifosat na zdrowie człowieka była polietoksylovana amina łojowa (nr CAS 61791-26-2, ang.: POE- tallowamine), stosowana w tych środkach jako koformulant.

W związku z powyższym, w rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) 2017/2324 z dnia 12 grudnia 2017 r., zezwalającym na stosowanie ww. substancji czynnej wyłącznie w charakterze środka chwastobójczego, zawarto następujące zalecenie: „Państwa członkowskie zapewniają, aby środki ochrony roślin zawierające glifosat nie zawierały składnika obojętnego - polietoksylovanej aminy łojowej (nr CAS 61791-26-2)”. Ponadto w celu dodatkowej minimalizacji ryzyka, państwa członkowskie zostały również zobowiązane do ograniczenia stosowania środków ochrony roślin zawierających glifosat na takich obszarach, jak parki i

ogrody publiczne, tereny sportowe i rekreacyjne, tereny szkolne i place zabaw dla dzieci oraz obszary w bliskim sąsiedztwie obiektów ochrony zdrowia.

Krążące w przestrzeni publicznej, sensacyjne i często powielane informacje na temat m.in. rakotwórczego oddziaływania pozostałości glifosatu obecnych w żywności nie znajdują odzwierciedlenia w świetle aktualnej, opartej na wiarygodnych badaniach, wiedzy.

Odnosząc się do normy zawartości glifosatu w tkankach i/lub płynach ustrojowych człowieka, Departament uprzejmie wyjaśnia, iż ustawodawstwo polskie i unijne nie normuje dopuszczalnych poziomów pestycydów w organizmie człowieka. Prawo unijne normuje najwyższe dopuszczalne poziomy pozostałości pestycydów jedynie w produktach spożywczych (rozporządzenie (WE) nr 396/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 lutego 2005 r. z późn. zm.).

Aktualne rozporządzenie regulujące te poziomy dla glifosatu to rozporządzenie Komisji (UE) nr 293/2013 z dnia 20 marca 2013 r. Badania zawartości glifosatu w moczu są wykonywane w Polsce przez komercyjne laboratoria. Uzyskiwane wyniki nie mają żadnej wartości diagnostycznej, a jedynie poznawczą. Jedynym punktem odniesienia jest wartość granicy oznaczalności zastosowanej metody analitycznej, czyli najniższe stężenie substancji, które można oznaczyć daną metodą analityczną z określoną pewnością (odzysk i precyzja metody). Należy jednak podkreślić, że uzyskane np. w moczu poziomy glifosatu (powyżej granicy oznaczalności metody analitycznej) nie muszą stanowić zagrożenia dla zdrowia danego człowieka, a świadczą jedynie o tym, że konsument mógł pobrać glifosat np. drogą pokarmową. Obecność w żywności pozostałości glifosatu może wynikać z legalnego, zaakceptowanego i ocenionego pod kątem bezpieczeństwa dla konsumenta zastosowania.

Mając na względzie fakt, iż Wojewoda Warmińsko-Mazurski przekazał Pana petycję również do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz biorąc pod uwagę wskazane na wstępie zadania tego ministerstwa, uprzejmie wyjaśniam, iż Ministerstwo Zdrowia nie jest właściwym organem do wprowadzenia zakazu stosowania środków ochrony roślin. Informacje dotyczące zarejestrowanych w Polsce środków ochrony roślin są w dyspozycji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Dopiero na ich podstawie resort zdrowia może dokonywać dalszych koniecznych analiz, zgodnie ze swoimi kompetencjami.

Z wyrazami szacunku

Dariusz Poznański
Dyrektor
/dokument podpisany elektronicznie/